

ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՏԵՕՐՏԻՆՃԻԻ — ՍԵՆԵ

( 1871 )

ՆՈՒՄԵՐՈ 624

1787 ՁԻԼՀԻՃՃԷ 1.

ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ԻՆԷ ԲՈՒԶՆԱՄԷԻ  
ՍԵՆԵԼԻՆԻ 150 702  
ԱԼԹԸ ՄԻԼԸԸ 80

ԶՈՐԵՍՄՊԱ  
ՓԵՏՐՎԱՐ 17

ԻՆԷ ՄԻԼԸԸ 40  
ՏԱՆԵՍԻ 20 ՊԵՏՐՎԱՐ 40 ՓԱՐԱՅ

ԱԼԱՅՐԱՆԻԱ  
ՄԱՐՏ 1

ԱՍԻՔԱՆԷ ՓԵՏՐՎԱՐ 17

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՄԻԻԹԷՆԵՎԻԹԷ

Դարիֆօրնիատա տողմուշ օլ տողու հալտէ, Եէհուտի միլէթին տէն Մ. Պէնիամին Գրանգլին Բէնի զօթթօ, Ամէրիգա հիւքիւմէթի թաւափընտան Մէմէթէթէյն Էմարէթի նէզտինտէ մուրախսա թայեին օլունուպ, միւմայիլէյն բրէնա Շարլըյա խիթապէն հիւքիւմէթի մէթպուա սընտան պիր մէթթուպ համիլ օլտու զու, վէ մուգատտէմէրի Ուլահ— Պուղտանտա Եէհուտիլէր հազգընտա վուգու պուլան թաղերիգաթ իւզերի նէ Ամէրիգատա հէյէնան զուհուր իթմիլ, վէ օլ վագըթ բէյիսի հիւքիւմէթ վէ միսէթ Ահմէթին պաղը աղալարընա օլ պապտէ արղուհալար թագտիմ օլունմուշ օլտուղունտան, պու տէֆա Ամէրիգա բէյիսի, մուրախսաւ մէրգումու, մէզհէպտաշլարընա հիւքիւր կէօնա թաղերիգաթ վուգու պուլամաւար իչին տիգգաթ վէ իթինա իլէմէյէ մախսուսէն մէմուր իլլէտիյի Պիւքրէշտէն վարիտ օլան խապէրլէրտէն միւսթէպան օլմուշ տուր :

— Պրանսա հիւքիւմէթի ճէտի տէսինին հարպիյէ նազըրը ճէնէրալ Լը Ֆլօ պու կիւն փարիստէ Էսիրի հարպ օլտուղու ճիհէթլէ, Պօրտոյա կիտէմէյէնէյինտէն, կէնճ ճէնէրալ լարտան Մ. Պիլօ անըն Էէրինէ կէշէ ճէյի սէօյլէնիյօր :

— Թայմըն Պէրլինտէքի մուխ պիրի գալլինճէ, Ալէմանեա ճէնէրալարընտան վէ Սթրազպուրկու մուհասէրէ իտէն ճէնէրալ վէրտէր մայէթինտէ 40,000 քիշի պուլունտու

ղու հալտէ, իւշ կիւն գատար Գրան սըղլարըն 140,000 քիշիլիք օրտուսու նա գարշըր գօյմուշ, վէ ճէնէրալը միւմայիլէյնի թուլթուղու մէվգը սընըն անախթարը մէսապէսինտէ օլան Հէրիգուրտա, Գրանսըղլարըն 23 թապուր ասքէրի, տէօթ տէֆա պիրի պիր իւսթիւնէ 5 թապուր Ալաման ասքէրլէրի իւզերինէ հիւքիւմ իլլէմիլլէր իսէտէ, հէր տէֆասընտա տա իհճաթա մէհպուր օլմուշար սըրի Պու իւշ կիւն զարֆընտա վէրտէրին օրտուսու 80,000 նուֆուսա պալիլ օլմուշ տուր : Պու մուհարէպէլէրտէ ճէնէրալ Պուրպաքինին օրտուսու տիւշմէնէ զալէպէ իլէ, Ալէմանեա թօրաղընա կիրմէյէ մուվաֆիադ օլուր իտի, նէ վագըթ միւհիմմաթ նաղարէթինին Էհլիլէթսիլլի սէպէպլէ, միւհիմմաթը Էքսիլմիլ վէ օ սէպէպլէ Պուրպաքինին օրտուսու իքի կիւն գատար Էյլէնմէյէ մէհպուր օլտուսա իտի :

— Էւրոպանըն իլյասէթի հիւքիւմտարանը Գրանսատա օլտուղու ճիհէթլէ, Գրանսըղ լիսանը տախի, կէրէք լէթաֆէթի վէ կէրէք հիւքիւմէթի մէզքիւրէնին թէսիլի սայէսին տէ, կիւն պէ կիւն տիւնեատա թամիմ օլունմագտա իտի : Պու տէֆա տախի Բրուսիանըն մուղաֆէրիլլէթի ճիհէթի իլէ, Մ. Պիլմարգ, փարիսին թէսիլմի հազգընտա ճարի օլան միւքեաթէպաթ արասընտա, Ժիւլ Ֆալրա Ալաման լիսանը իւզրէ պիր մէթթուպ Էրազմը օլտուղունու պէյան իլլէմիլ իտիք : Լաքին Բրուսիա զաղէթալարը օլ արղուտա պուլունտուղարը հասէ պի իլէ, շու վէճհլէ պէյանը միւթալա իլլէմիլլէր տիր :

Պէրլինտէ պասըլան պիր Բրուսիա զաղէթասը, Մ. Պիլմարգըն, Գրան

պըղ լիսանը իւզրէ թանդիմ վէ թահ իր օլունան փարիս թէսիլմիմաթէսին իմդա իլլէմիլ օլտուղու իչին հիտաթէ պէյան իլլէմիլ օլտուղունտան, կաղէթ տը լա Գրուա զաղէթասը տախի Մ. Ժիւլ Ֆալր, փարիս թէսիլմիմաթէսին իմդալաւադ իչին Ալաման լիսանըն Էյրէն Էյրէնլինճէյէ գատար Մ. Պիլմարգ սապր իթմէլի իտի տէյի միւթալա պէյան իտիպ, մէզքիւր Ալաման զաղէթասըն իսթիհզա իթմիլ տիր :

— Զվիչէրիանըն պիր զաղէթասընըն գալլինճէ, Զվիչէրիա թօրաղընա կիրէն Գրանսըղ օրտուսու, 1798 զապիթ վէ 79,789 նէֆէր վէ 10 000 բէս պարկիր հիսապ օլունույօր : Պու սէպէպլէ, Զվիչէրիա հուտուտունուն մուհաֆազասը իչին թայեին օլունան իքի ֆրգա Զվիչէրիա ասքէրի Էվլէրինէ տաղըլմայա Էմր ալմըլար տըր :

Ճէնէրալ Պուրպաքինին մէզքիւր օրտու ասաքիրինին, Զվիչէրիայա տուլտուլլէրինտէ, Էհալիսի, ասաքիրի մէրգումէ հազգընտա չօք ինսանիլլէթէրլէրիք Էրազ իլլէմիլ տիր : Սուլ օլուպ պիթինճէյէ գատար Գրանսըղ ասքէրի Զվիչէրիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան գայրըլլա, իճապ իտէն մէսարիֆ սօղրատան Գրանսա հիւքիւմէթինտէն ախը օլունաճագ տըր :

— Շուպաթ 3 թարիլիլի Լիպու թատ նամ Սպանիա զաղէթասընտա շէյլէ օգունմուշ տուր :

Սպանիա միլլէթ մէճլիսինտէ Էքսէրիլլէթ իւզրէ օլմայան բէրիւպիլլէն աղալարը, շէտիտ պիր իլաննամէ նէշր իլէ, նիզամնամէնին 33 իւնճիւ պէնտին թատիլի վէ Սափուա սիլիլլէսին հիւքիւմտարըրգտան աղը հազգընտա իճրայի ինթիսապաթ Էսնա

սընտա շէտիտէն մուգավէմէթ օլուն. մասընը նասիհաթ իյլէմիշ տիր :

— Պրանսա հարպիյէ նաղըրը ճէ. նէրալ լը ֆլօ շուպաթ 8 տէ Պօրտոյա վասըլ օլուն, տէր հալ հարպիյէ նա. զարէթի պաշընա կէշմիշ տիր :

— Շամտա թապ ու նէշը օլունան Սիւրիա զաշէթասընըն պէյանընա նա. զարէն, պիր գաշ կիւնտէն պէրու հա. ճիւլէրին քէվրանըրը Մէ.ք.քէյէ ընվան օլտուղլարընտան, վալիի վիլայէթ մէզքիւր քէվրանըր ընֆադաթընա նէֆէրաթըր զապթիյէ թայեիւն իյլէմիշ օլտուղու աղնաշըմըշ տիր :

— Կէշնէրտէ կիրիտտէ եաղան եաղմուրարըն քէսրէթի ճիւլէթի իլէ, ճէզիւրէտէ հէր թարաֆա պիր հարէ. քէթի արդ վուգու պուլմուշ իսէ տէ, խասարաթըր քէսրէ օլմամըշ տիր :

Մէլարօթամի սանճաղընտա, պէշի Միւսլիմանըր վէ տօղուղու խրիս. թլյանըր իշին օլարագ 14 դատար մէ.թէպ քիւշատ վէ թէշսիս օլմուշ տուր :

— Գօնեա վիլայէթինտէ միւթէ. պէրանը պէլտէտէն պիր ճէմիյէթ թէշ. քիլ օլունուպ, մագսէտի իսէ, նէֆսի վիլայէթտէ 3 մէ.թէպի ճէտիտէի ու. մուսիյէնին թէշսիսինտէն իպարէթ պուլունմուշ վէ պու թէշսիսաթըր խայ. ըիյէ իշին թօրլանան ագճէնին մըդ. տարը 25 պին զուրուշա պալիլ իտու. կի աղնաշըմըշ տիր :

— Սօքիա սանճաղընտա վագըր քիւպտաղ նամ մահէլտէ պիր քէօ. միւր մատէնի պուլունտուղու իշիտիւ. միշ տիր :

— Իղմիրտէն ուղագ օլան մահէլ. լէրտէն վարիտ օլան մէ.թիւպլարըն թաստիգինէ կէօրէ, պու սէնէնին մահաուլաթըր մըդտարը քիֆայէթտէ պուլունտուղու իղմիրտէ թապ ու նէշը օլունան կնքարսիալ զաղէթասընտա մուհարրէր տիր :

— Շուպաթ 26 թարիխէ թուլ. չատան ըսաստիսանէի ամիրէյէ վարիտ օլան պիր թէլէկրաֆտան, թուանըն հէնուղ պուղ պաղլամըշ օլուն, սէյրի սէֆային միւսթինսիզ պուլունտուղու վէ կիւն պէ կիւն չայըն սուլարը չօ. զալլալ, լոտօս էսմէքտէ օլտուղու աղ. նաշըմըշ տիր :

— Ինկիլթէրալ բարլամէնթօ մէճ.

լիսինէ թէպիլղ օլունան Մալի քի. թապ, ֆրանսա իլէ Բրուսիա մուհա. ընպէսինէ տայիր պիր թաղըմ էվրա. գըր միւհիմմէյի հալի տիր :

Մ. Կլատսթօն, շուպաթ 14 տէ վուգու պուլան պիր մէճիստէ, քի. թապը մէզքիւրտէ միւնտէրիճ օլան էվրագտան մատա, քեանուհի սանի 20 թարիխէ ինկիլթէրալ գապինէթօ. սուլուն Սլէմանիա հիւքիւմէթինէ պիր թահրիրաթ իրսալ իյլէտիյին, վէ թահրիրաթըր մէզքիւրտէն մագսէտ, Բրուսիանըն սուլի թէ.քիլֆէրինին էվ. վէլճէ ֆրանսայա պիտիւրմէ.քիյին էլ. զէմիյէթ իտուկինի թէֆհիմտէն իպա. ընթ օլտուղունու պէյան իյլէմիշ տիր :

Մ. Կլատսթօն, լօրտ կրանվիլին իրսալ իյլէտիյի թահրիրաթըր իւզէրի. նէ, Մ. Պիզմարգըն թուլտուղու թարիգինտէն չսպէրտար օլմայըպ, լաքին շիմտիլիք ինկիլթէրալ, պի թարաֆ տէվլէթըր իլէ միւթթէֆի. գէն հարէ.քէթ իթմէքտէ պուլունմա. տըղընըն պէյանընը վաղիֆէտէն ատտ իյլէմիշ տիր : Մ. Կլատսթօն, պէօյ. լէճէ պէյան իյլէտիյի սըրատա, սուլի թէ.քիլֆէրինին միւզաքէրէսինէ պի թարաֆ տէվլէթըրին տախի միւտա. իսէլէյէ հագգը օլտուղունա տայիր մուգատտէմ վուգու պուլան պէյա. նաթընա մուղայիր սէօյէյիպ, շու. ըուլթու մէզքիւրտէնին ագտը անճագ մուհարիպ տէվլէթըրէ ալիտ վէ բա. ճի տիր, վէ տէվլէթէյին մէզքիւրտէ թէյն, հէր իքի թարաֆտան պու. արա պի թարաֆ տէվլէթըրին միւ. տախէլէ իթմէմէսինէ արզու.քէշ պու. լունմագտա տըրլար տէմիշ տիր :

Պատէհու Մ. Կլատսթօն, ֆրան. սա միլլէթինին հուգուղունու թա. սահուպ իշին պու արա Պօրտօտա պիր միլլէթ մէճիսինին թէշէ.քիւլ իտիլէ. ճէյինի տէր խաթըր իտէրէք, օլ պապ. պէ թաթվիլի մագալէ պիլէ հաճէթ պուլունմատըղընը պէյան վէ իլավէ իթմիշ տիր :

Վիլէննապ «— ճօշկանլուր»

Էֆրէնճի շուպաթ 14 թարիխէ Գօրէսթօնտանս Օթրիշիէն նամ զա. զէթատա օգուլունտուղունա կէօրէ, տիւն տէյիլ էվլէիսի կիւն վիլէննա

շէհրինին գըսմը ագէմինտէ պիր. պէօ. յիւք աֆէթ զուհուրա կէլմիշ տիր. շէօյի քի, Սլզէր կրիւնա վէ Լէօթօլ. տըսթատ վէ Լանտըսթրաս գաղալարը անինտէ սու պասըպ, աֆէթի մէզքիւ. ըն օլ տէրէճէ պէօյիւք օլմուշ տուր քի, էհալի իլէ Պէլէտիյէ տայիրիլէրի աբանսըղա կէլիպ. չայըն ճօշկունլու. զունա սէտտ շէ.քմէք իշին հիշ պիր թէտպիր իտէմէմիշէր տիր :

Սլֆէթի մէզքիւրտէն սէպէպ, թու. նանըն եօգարքի թարաֆլարընտա իլք պահար կիպի միւլայիմ հալա իթտի. յինտէն էվլէտէն պուղ պաղլամըշ օ. լան գարլարըն էրիմէսի վէ չօգ. եաղ. մուր կէլմէսի օլմուշ տուր :

Վիլէննա շէհրինտէ շիմտիլիք կէշ. միշ օլան թէհիլիք, թուանըն իւզէ. ըրինտէ օլան եէրլէրէ պէօյիւք թէհիլ. քէսի վար տիր :

Թուանըն ժէտլէրդէ նամ մահէլլի զաթէն սու պասմըշ տիր : Գօրնէօ. պուրկ իլէ Բլօղլէրնէօսլուրկ շէհր. լէրինէ տախի սու պասմագ թէհիլ.քէսի միւլահէտէ օլունույօր :

Վիլէննա շէտիտէն սու պաղլա. տըղճա վիլէննա էհալիսինին սըհհէթի հալէ էյիլէշմէքտէ տիր : Չիւնքի գար. լար, շուգուրարտա չօգ վագըր զալ. տըղընտան, տուլարլարը շուգու. վէ պիրուտէթի պիր հալա բէյտա իթտիլինտէն հէման էվլէրտէ նէմ. լագըրգ էքսիք օլմագ : Պիր տէֆա տահա սու ճօշաճագ տըր տէյի օլան գօրգու ընք էսասըղ տէյիլ տիր : Չիւնքի պուղ բարչալարը պիրիպիր իւզէրինէ կէլիպ եղըրմագտա : Վիլէն. նատան Միւ.ք.քէնտօֆ նամ մահէլլէ եանի 3 միւլուղունլուղա գատար պէօյլէ տիր : Պունլար չայըն սուլու իւզէրինէ չօգ աղըր պաստըղընտան, տէյիլ եա. լընըղ թուանըն սուլաբը իլլա, էվլէր. տէ օլան դուլուլարըն սուլարը տախի չօղալըյօր, էօյլէնտէ սուլար 13 ա. յագ աշաղը էնմիշ օլտուղու թաստիգ օլմուշ իսէ տէ, ախշամ 15 այագ 6 բարմաղա գատար եինէ եօգարը չըգ. մըշ տիր :

(Բազար իրթէսի կիւն նէշը իթ. տիյիմիլ վիլէննա թէլէկրաֆտա սու. ճօշկունլուղու գօրգուսու մահվ օլմուշ օլտուղու աղնաշըմըշ տիր) :